



Valstybinio audito ataskaita

VĮ „INDĖLIŲ IR INVESTICIJŲ DRAUDIMAS“ VEIKLA

2014 m. vasario 13 d. Nr. VA-P-60-9-2



Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	6
<u>IŽANGA</u>	<u>7</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>10</u>
1. <u>Nėra reglamentuota, kokiais būdais, forma ir priemonėmis draudėjai turi informuoti apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą</u>	<u>11</u>
2. <u>Nepakankamai objektyvios VI „Indėlių ir investicijų draudimas“ atliekamų draudėjų patikrinimų išvados</u>	<u>15</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>18</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

SANTRUMPOS:

Valstybės įmonė „Indėlių ir investicijų draudimas“ – VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, įmonė.

SĄVOKOS:

Draudėjas – bankas, Lietuvos Respublikoje filialą įsteigęs užsienio bankas, kredito unija arba įmonė ar užsienio įmonė, turinčios teisę teikti investicines paslaugas, Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka mokantys draudimo įmokas į valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ administruojamą Indėlių draudimo fondą ar Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondą¹.

Draudimo įmoka – draudėjo Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka mokama pinigų suma į valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ administruojamą Indėlių draudimo fondą ar Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondą².

Draudimo išmoka – Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta pinigų suma, į kurią indėlininkas ar investuotojas įgyja teisę atsitikus draudžiamajam įvykiui³.

Draudžiamasis įvykis – bankroto bylos iškėlimas kredito unijai, bankui ar įmonei arba priežiūros institucijos sprendimo dėl poveikio priemonės taikymo ar investicinių paslaugų teikimo nutraukimo priėmimas, kai kredito unija, bankas ar banko filialas negali atsiskaityti su kreditoriais ar kai įmonė ar įmonės filialas yra nepajėgi (nepajėgus) įvykdyti įsipareigojimų investuotojams⁴.

Finansų maklerio įmonė – juridinis asmuo, kurio nuolatinė veikla yra profesionalus vienos ar kelių investicinių paslaugų teikimas tretiesiems asmenims ir (arba) profesionalus vienos ar kelių investicinės veiklos rūšių vykdymas. Kitose valstybėse narėse įsteigtos finansų maklerio įmonės gali neturėti juridinio asmens statuso⁵.

Indėlininkas – fizinis arba juridinis asmuo, laikantis indėlį banke, banko filiale ar kredito unijoje, išskyrus subjektus, kurių indėliai pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą negali būti draudimo objektai⁶.

Investuotojas – fizinis arba juridinis asmuo, perdavęs draudėjui pinigus arba vertybinius popierius norėdamas pasinaudoti draudėjo teikiamomis investicinėmis paslaugomis⁷.

Valdymo įmonė – įmonė, kurios pagrindinė veikla yra investicinių fondų ar investicinių bendrovių valdymas⁸, ir įmonė, turinti priežiūros institucijos išduotą licenciją verstis pensijų kaupimo veikla⁹.

¹ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 2 str. 6 d.

² Ten pat, 2 str. 7 d.

³ Ten pat, 2 str. 8 d.

⁴ Ten pat, 2 str. 2 d.

⁵ Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas, 2007-01-18 Nr. X-1024 (2011-11-17 įstatymo Nr. XI-1672 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 3 str. 7 d.

⁶ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 2 str. 3 d.

⁷ Ten pat, 2 str. 11 d.

⁸ Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymas, 2003-07-04 Nr. IX-1709 (2012-06-26 įstatymo Nr. XI-2122 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 2 str. 29 d.

⁹ Lietuvos Respublikos papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymas, 1999-06-03 Nr. VIII-1212 (2012-12-20 įstatymo Nr. XII-70 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 2 str. 15 d.

SANTRAUKA

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ yra vienintelė įmonė Lietuvoje, draudžianti indėlius ir įsipareigojimus investuotojams. Draudimo įmokas šiai įmonei moka¹⁰: 7 bankai, 75 kredito unijos, 9 finansų maklerių įmonės, 11 valdymo įmonių. Bankuose ir kredito unijose indėlininkų skaičius 2013-06-30 siekė beveik 5 milijonus¹¹, galimos draudimo išmokos sudarytų 29,66 mlrd. Lt.

Viešojoje erdvėje gausu pranešimų apie tai, kad draudėjai ne visuomet tinkamai išaiškina indėlininkams ir investuotojams, kad paties banko indėlių sertifikatai ir obligacijos nėra draudžiami indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimu¹².

Akivaizdu, kad ne visi gyventojai dėl savo amžiaus, išsilavinimo ir pan., turi ir gali turėti specialių investavimo žinių, kad galėtų savarankiškai įvertinti, ar draudėjo pateikta informacija apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą yra aiški ir nedviprasmiška, ar remdamasis ja gyventojas gali priimti tinkamus sprendimus dėl lėšų investavimo ir suvokti galimų padarinių riziką. Todėl tinkamas indėlininkų ir investuotojų informavimas apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą privalo būti užtikrinamas.

Pastebime, kad informuoti indėlininkus ir investuotojus yra draudėjo pareiga. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ tikrina, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą.

Audito tikslas – įvertinti, ar VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ efektyviai vykdo pavestas funkcijas.

Audito metu įvertinome kaip VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ vykdo visas 8 Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme¹³ numatytas funkcijas, iš jų:

- „kaupiti pinigus Indėlių draudimo fonde ir Įsipareigojimų investuotojams draudimo fonde“ – 2013-06-30 Indėlių draudimo fondo deficitas sudarė (-)3 021 mln. Lt, Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondo dydis – 6,87 mln. Lt;
- „apskaičiuoti ir išmokėti draudėjų indėlininkams ir investuotojams draudimo išmokas“ – per 2011–2013 m. 6 mėn. įvyko 5 draudžiamieji įvykiai ir 592,17 tūkst. indėlininkų išmokėta 4 996,08 mln. Lt;
- „tikrinti, ar draudėjai nepažeidžia Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatytos draudimo tvarkos“:
 - ar draudėjai teisingai nustatė draudimo objektą, draudimo įmokų apskaičiavimo bazę, teisingai apskaičiavo draudimo įmoką ir laiku ją sumokėjo – patikrinta 4 921 draudėjų ataskaita, užfiksuotos 89 klaidingos ataskaitos, kurios buvo ištaisytos. Taip pat per 2010–2013 m. I pusmetį:
 - ✓ 1 draudėjui apskaičiuota 10 000 Lt draudimo įmokos permoka;
 - ✓ 4 draudėjai laiku nesumokėjo 3 240 Lt draudimo įmokų;

¹⁰ VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ duomenys apie draudėjų skaičių 2013-06-30.

¹¹ Vienas indėlininkas gali turėti kelis indėlius tame pačiame banke ar kredito unijoje, todėl jis į šį skaičių bus įskaičiuotas kelis kartus.

¹² „160 asmenų, turėjusių „Snoro“ obligacijų ir indėlių sertifikatus, kreipėsi su pretenzija dėl draudimo išmokų mokėjimo“ (<http://www.delfi.lt/verslas/snoras/160-asmenu-turejusių-snoros-obligacijų-ir-indėlių-sertifikatus-kreipėsi-su-pretenzija-del-draudimo-ismoku-mokejimo.d?id=53982375>); „Snoro“ obligacijų ir indėlių sertifikatų turėtojai pareiškė pretenziją dėl 10 mln. Lt“ (<http://vz.lt/?PublicationId=17dd8ff2-a828-4493-8eda-b142800e67f8>).

¹³ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 18 str.

- ✓ 27 draudėjams apskaičiuota 1 498 Lt delspinigių.
- ar draudėjai yra pasirengę pateikti įmonei duomenis, reikalingus draudimo išmokoms apskaičiuoti – per 2010–2013 m. 10 mėn. buvo atlikti 39 tokie patikrinimai, iš jų 20-yje (54 proc.) buvo nustatyti trūkumai;
- ar draudėjai tinkamai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą – per 2010–2013 m. 10 mėn. atlikti 52 patikrinimai.
- „investuoti administruojamus fondus ir draudimo įmonės nuosavo kapitalo lėšas į draudimo įmonės tarybos nustatytų valstybių vyriausybių ir centrinių bankų vertybinius popierius ir indėlius Lietuvos banke“ – įsigytų Lietuvos Respublikos obligacijų balansinė vertė 2013-06-30 sudarė 41,15 mln. Lt, jų išpirkimo terminas 2016-02-10.

Įvertinę VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pavestų 8 funkcijų vykdymą (rezultatai pateikti ataskaitos 2 priede), problemas nustatėme dėl funkcijos „tikrinti, ar draudėjai nepažeidžia Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatytos draudimo tvarkos“ vykdymo.

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pajamų–sąnaudų analizė pateikta ataskaitos 3 priede.

Auditą atlikome Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje ir VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“. Nustatytas problemas ir galimus jų sprendimo būdus aptarėme su Lietuvos banko, Finansų ministerijos ir Lietuvos bankų asociacijos atstovais.

Audituojamas laikotarpis 2010–2013 m. I pusmetis, pokyčių analizei naudojome ir 2013 m. II pusmečio ir vėlesnius duomenis.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Teisės aktuose nėra reglamentuota, kokiais būdais, forma ir priemonėmis draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą:
 - 1.1. Dėl šios priežasties ne visada galima užtikrinti, kad indėlininkų ir investuotojų informavimas būtų aiškus ir lengvai suprantamas, kaip reikalaujama Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme (1 skyrius).
 - 1.2. Remiantis VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ Draudėjų patikrinimų taisyklėmis ne visada galima atliekant patikrinimą nustatyti, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą (2 skyrius).
 - 1.3. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atliekamų draudėjų patikrinimų ataskaitose pateikiamos išvados gali turėti subjektyvumo požymių (2 skyrius).
2. Finansų ministerija, kaip VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dvylika metų nesiėmė priemonių, kad teisės aktuose būtų reglamentuota, kokiais būdais, priemonėmis ir forma draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą (1 skyrius).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai:

Atsižvelgiant į tai, kad vienas iš svarbiausių indėlininkų ir investuotojų apsaugos elementų yra jų informavimas apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą, ir siekiant užtikrinti, kad šis informavimas būtų kuo aiškesnis ir išsamesnis:

1. Inicijuoti Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo papildymą, numatant, kokiais būdais, forma ir priemonėmis (pavyzdžiui, kokia informacija pateikiama pasirašytinai, kokia teikiama draudėjų interneto svetainėse ir kt.) draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą (1 ir 2 išvados).

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“:

1. Priėmus Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo papildymą, pakeisti VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus įsakymu patvirtintas Draudėjų patikrinimų taisykles¹⁴, jose nurodant, kokius informavimo būdus ir priemones tikrina įmonės darbuotojai atlikdami draudėjų patikrinimus (1 išvada).
2. Įvertinus ataskaitos 1 skyriuje pateiktą informaciją apie draudėjus¹⁵, kurie neteisingai ir neišsamiai informavo apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą, atlikti šių draudėjų patikrinimus (1 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo planas pateiktas 4 priede.

¹⁴ Patvirtintos VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus 2013-07-16 įsakymu Nr. V-72.

¹⁵ Draudėjų sąrašas pateikiamas VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ adresuotame rašte.

IŽANGA

Siekiant harmonizuoti bendroje Europos Sąjungos rinkoje esančių kredito įstaigų indėlių garantijų sąlygas, 1994 m. buvo žengtas pirmas svarbus žingsnis – priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl indėlių garantijų sistemų¹⁶. Investuotojų apsaugai užtikrinti Europos Parlamentas ir Taryba 1997 m. priėmė direktyvą dėl investuotojų kompensavimo sistemų¹⁷. Šiomis direktyvomis siekiama suderinti valstybių narių indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemas, *inter alia* užtikrinti tokią indėlininkų ir investuotojų apsaugą, kad būtų sustiprintas bankų sistemos ir išlaikytas finansų sistemos stabilumas¹⁸.

Lietuvoje indėlių draudimo sistema pradėta kurti prieš 19 metų, kai 1995 m. buvo priimtas Gyventojų indėlių draudimo įstatymas¹⁹. Tam, kad indėlių garantijų sistema funkcionuotų, Vyriausybė 1996 m. įsteigė valstybės įmonę Indėlių draudimo fondą²⁰ ir pavedė drausti gyventojų indėlius ir investuoti savo lėšas²¹. Įmonės valdymo organai yra įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija – Finansų ministerija, draudimo įmonės taryba ir vienasmenis valdymo organas – įmonės vadovas.

Nuo 2001 metų netekus galios Gyventojų indėlių draudimo įstatymui, buvo priimtas Indėlių draudimo įstatymas²², kurį, praėjus vieneriems metams, pakeitė iki šiol galiojantis Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas²³. Šis įstatymas apibrėžė ne tik indėlių, bet ir investuotojų draudimo tvarką, kas Lietuvoje nebuvo reglamentuota. Nuo 2002 m. lapkričio 30 dienos VĮ Indėlių draudimo fondo pavadinimas buvo pakeistas į VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“²⁴.

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ nėra draudimo įmonė, Draudimo įstatymo²⁵ nuostatos jai nėra taikomos ir Lietuvos bankas jos priežiūros, kaip kitų draudimo rinkos dalyvių, nevykdo. Konstitucinis Teismas akcentavo, kad VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ negalima traktuoti kaip vieno iš draudimo paslaugas teikiančių subjektų: esminį šių asmenų kategorijų skirtumą lemia VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ vykdomos ūkinės veiklos pobūdis, jos reikšmė finansų sistemos stabilumui, dėl to, kad jos nemokumas gali sukelti asmenų nepasitikėjimą finansų

¹⁶ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų, 1994-05-30.

¹⁷ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų, 1997-03-03.

¹⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013-07-05 nutarimas (byla Nr. 2/2012-12/2012-9/2013) (<http://www.lrkt.lt/dokumentai/2013/n130705.htm>).

¹⁹ Lietuvos Respublikos gyventojų indėlių draudimo įstatymas, 1995-12-21 Nr. I-1152, neteko galios 2001-02-27 įstatymu Nr. IX-192 (nuo 2001-03-16).

²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996-06-26 nutarimas Nr. 769 „Dėl valstybės įmonės Indėlių draudimo fondo steigimo“.

²¹ Valstybės įmonės Indėlių draudimo fondo įstatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996-06-26 nutarimu Nr. 769, 8 p. Neteko galios 2005-05-13 nutarimu Nr. 530 (nuo 2005-07-01).

²² Lietuvos Respublikos indėlių draudimo įstatymas, 2001-02-27 Nr. IX-192, neteko galios 2002-06-20 įstatymu Nr. IX-975 (nuo 2002-07-01).

²³ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-11-26 nutarimas Nr. 1851 „Dėl valstybės įmonės Indėlių draudimo fondo pavadinimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. 769 „Dėl valstybės įmonės Indėlių draudimo fondo steigimo“ pakeitimo“.

²⁵ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas, 2003-09-18 Nr. IX-1737 (nauja redakcija nuo 2012-01-01).

institucijomis, o tai savo ruožtu gali turėti neigiamos įtakos finansų sistemai ir visam šalies ūkiui²⁶.

Taigi už gyventojų ir įmonių įsigytas finansines priemones (vertybinius popierius, akcijas, obligacijas ir kt.) ir indėlius draudėjai moka VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ draudimo įmokas:

- bankams jos sudaro 0,45 proc., kredito unijoms – 0,2 proc. nuo indėlininkų sąskaitose esančių pinigų litais ir (ar) užsienio valiuta sumos;
- finansų maklerių ir valdymo įmonėms, kurios turi teisę teikti papildomą paslaugą – saugoti klientams priklausančius vertybinius popierius ir (arba) pinigines lėšas, metinė įmoka – 10 000 Lt, o įmonėms, kurios neturi teisės teikti šios paslaugos, – 3 000 Lt²⁷.

Šios įmokos kaupiamos dviejuose VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ administruojamuose fonduose:

- **Indėlių draudimo fonde** kaupiamos bankų ir kredito unijų įmokos. Šiame fonde 2010 m. buvo sukaupta 1 498 mln. Lt, tačiau per 2011–2013 m. I pusmetį įvyko penki draudžiamieji įvykiai ir fonde esamų lėšų nepakako draudimo išmokoms išmokėti (592 tūkstančiams indėlininkų išmokėta 4 996,08 mln. Lt draudimo išmokų). Todėl Vyriausybė suteikė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ paskolas²⁸, kurios 2013 m. birželio 30 d. sudarė 2 236 mln. Lt, o Indėlių draudimo fondo deficitas buvo (-) 3 021 mln. Lt;
- **Įsipareigojimų investuotojams draudimo fonde** kaupiamos finansų maklerių ir valdymo įmonių įmokos. Šio fondo dydis 2013 m. birželio 30 d. sudarė 6,87 mln. Lt.

Draudėjų mokamos įmokos garantuoja, kad įvykus draudžiamajam įvykiui VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ išmokės draudimo išmokas:

- **indėlininkams** per 20 darbo dienų išmokės 100 proc. indėlio iki 100 tūkst. eurų atitinkančios sumos litais. Indėlininkai įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamąjo įvykio dienos;
- **investuotojams** per tris mėnesius išmokės:
 - 100 proc. įsipareigojimų investuotojams iki 3 000 eurų atitinkančios sumos litais;
 - 90 proc. nuo 3 000 eurų iki 22 000 eurų atitinkančios sumos litais.
 Atkreipiame dėmesį, kad investuotojai įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamąjo įvykio dienos tik tuo atveju, jeigu investuotojo vertybinius popierius ir (arba) pinigus draudėjas yra perleidęs arba panaudojęs be investuotojo valios²⁹.

Draudimo išmokos nemokamos indėlininkams ir investuotojams, kurių indėliai ir įsipareigojimai investuotojams teismų sprendimu pripažinti įgytais neteisėtu būdu, yra perleisti po draudžiamąjo įvykio dienos ir kt.³⁰

Paminėtina ir tai, kad draudimo objektu negali būti paties draudėjo išleisti skolos vertybiniai popieriai (indėlio sertifikatai) ir įsipareigojimai, susiję su jo akceptuotais bei paprastaisiais vekseliais, pagal Hipotekinių obligacijų ir hipotekinio kreditavimo įstatymą išleistos hipotekinės obligacijos, taip pat išvardytų subjektų indėliai ar įsipareigojimai jiems: Lietuvos banko; draudimo įmonės; kredito įstaigų;

²⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013-07-05 nutarimas. Byla Nr. 2/2012-12/2012-9/2013 (<http://www.lrkt.lt/dokumentai/2013/n130705.htm>).

²⁷ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 6 str. ir 7 str.

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-12-07 nutarimu Nr. 1418, 2013-02-20 nutarimu Nr. 153, 2013-05-22 nutarimu Nr. 457.

²⁹ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 9 str. 1 d.

³⁰ Ten pat, 12 str.

finansų maklerio įmonių; pagal Draudimo įstatymą veikiančių draudimo įmonių; pensijų fondų; valdymo įmonių; įmonių, kurios verčiasi lizingu; kolektyvinio investavimo subjektų³¹.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus³² ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus³³. Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad visi mums pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Audito metodai ir procedūros pateikti ataskaitos 1 priede.

³¹ Ten pat, 3 str. 4 d. Išimties taip pat nustatytos: Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų, 1994-05-30, 7 str. 2 d.; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų, 1997-03-03, 4 str. 2 d.

³² Patvirtinti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 įsakymo Nr. V-171 redakcija).

³³ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“ (<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

Indėlininkų ir investuotojų informavimo apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą svarba akcentuota Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose dėl indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemų, kuriose valstybės narės įpareigtos užtikrinti, kad:

- kredito įstaigos esamiems ir būsimiems indėlininkams sudarytų sąlygas gauti informaciją, būtiną nustatyti indėlių garantijų sistemą³⁴;
- kiekviena investicinė įmonė imtųsi tinkamų priemonių, kad esami ir potencialūs investuotojai gautų reikalingą informaciją apie investuotojų kompensavimo sistemas³⁵.

Lietuvoje indėlininkų ir investuotojų informavimas apibrėžtas Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme³⁶ ir Finansų priemonių rinkų įstatyme³⁷, kuriuose nustatyta, kad:

- draudėjas esamus ir būsimus indėlininkus ir investuotojus lietuvių kalba aiškiai ir lengvai suprantamai turi informuoti apie draudimo įmonę arba užsienio draudimo įmonę, kurioje apdrausti indėliai ir (arba) įsipareigojimai investuotojams, draudimo sąlygas, įskaitant draudimo sumą, draudimo objektą ir atvejus, kai indėliai ir įsipareigojimai investuotojams nėra draudžiami³⁸;
- finansų maklerio įmonė turi aiškiai ir suprantamai suteikti klientams ir potencialiems klientams visą reikalingą informaciją, kurios pagrindu jie galėtų suprasti siūlomų investicinių paslaugų ir finansinių priemonių esmę bei joms būdingą riziką ir galėtų priimti pagrįstus investicinius sprendimus³⁹.

Taigi draudėjams tenka atsakomybė informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pavesta tikrinti, ar draudėjai nepažeidžia Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme nustatytos draudimo tvarkos⁴⁰. Šių patikrinimų metu taip pat vertinama, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą.

Atsižvelgdami į indėlininkų ir investuotojų informavimo svarbą, audito metu vertinome, ar VĮ „Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimas“ taikomos draudėjų patikrinimų priemonės užtikrina tinkamą ir išsamų indėlininkų ir investuotojų informavimą.

³⁴ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/14/EB, iš dalies keičianti Direktyvos 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų nuostatas dėl kompensacijų lygio išmokėjimo termino, 2009-03-11.

³⁵ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų, 1997-03-03.

³⁶ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975.

³⁷ Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas, 2007-01-18 Nr. X-1024 (2011-11-17 įstatymo Nr. XI-1672 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

³⁸ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 13 str. 1 d.

³⁹ Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas, 2007-01-18 Nr. X-1024 (2011-11-17 įstatymo Nr. XI-1672 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 22 str. 3 d.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 18 str. 1 d. 4 p.

1. NĖRA REGLAMENTUOTA, KOKIAIS BŪDAIS, FORMA IR PRIEMONĖMIS DRAUDĖJAI TURI INFORMUOTI APIE INDĖLIŲ IR ĮSIPAREIGOJIMŲ INVESTUOTOJAMS DRAUDIMĄ

Kaip minėta, draudėjai esamus ir būsimus indėlininkus ir investuotojus lietuvių kalba aiškiai ir lengvai suprantamai turi informuoti apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Atkreipiame dėmesį, kad nėra reglamentuota, kokiais būdais, forma ir priemonėmis šią informaciją draudėjai turi pateikti.

Atlikdami tyrimą audito metu tikrinome ar:

- draudėjų interneto svetainėse pateikiama teisinga ir išsami informacija apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą;
- draudėjai klientų aptarnavimo vietose turi VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ parengtus rekomenduojamus lankstinukus ir lipdukus;
- draudėjų įstaigų darbuotojai suteikia teisingą ir išsamią informaciją apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą.

Laikėmės nuostatos, kad teisinga ir išsami informacija yra informacija apie draudimo išmokos dydį, išmokėjimo tvarką, draudimo objektą ir atvejus, kai indėliai ir įsipareigojimai investuotojams nėra draudžiami⁴¹.

Siekdami nustatyti, kaip Lietuvoje esantys 102 draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą:

- analizavome 21-o draudėjo interneto svetainėse pateiktą informaciją:
 - 7-ių bankų;
 - 7-ių kredito unijų;
 - 7-ių finansų maklerių ir valdymo įmonių;
- lankėmės 32-ose draudėjų įstaigose, esančiose Vilniaus mieste:
 - 18-oje bankų ir jų filialų (skyrių);
 - 7-iose kredito unijose;
 - 7-iose finansų maklerio ir valdymo įmonėse.

Atkreipiame dėmesį, kad bankai teikia indėlių laikymo ir investavimo paslaugas, kredito unijos – indėlių laikymo paslaugas, finansų maklerių ir valdymo įmonės – investavimo paslaugas.

Išanalizavę draudėjų interneto svetainėse pateiktą informaciją nustatėme atvejus, kai ne visi draudėjai teikė informaciją apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą, arba draudėjų teikiama informacija buvo klaidinga ir (ar) neišsami. Įvertinę 21 draudėjo interneto svetainėse pateiktą informaciją nustatėme, kad:

- dviejų draudėjų interneto svetainėse informacijos apie investicijų draudimą nėra (šie draudėjai 2010–2013 m. nebuvo tikrinti);
- dviejų draudėjų interneto svetainėse pateikta informacija apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą nėra teisinga ir išsami: klaidingai nurodyta, kada indėlininkas įgyja teisę į draudimo išmoką, per kiek laiko ši išmoka išmokama ir kt. (žr. pavyzdį).

⁴¹ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, draudimo išmokos dydis – 9 str.; draudimo objektas – 3 str.; išmokėjimo tvarka – 10 str.; atvejai, kai indėliai ir įsipareigojimai investuotojams nėra draudžiami – 3 str. 4 d.

Pavyzdys

Draudėjų interneto puslapyje pateikta informacija		Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas	Nustatyti trūkumai (pastebėjimai)
Draudėjo Nr. 1 interneto svetainėje pateiktas dokumentas apie indėlių ir investicijų draudimą			
<ul style="list-style-type: none"> • KOKIAS teises į draudimo išmoką turi Klientas? <p>Klientas įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamojo įvykio dienos tik tuo atveju, jeigu jo piniginės lėšas ir (arba) finansines priemones draudėjas yra perleidęs arba panaudojęs be Kliento žinios ir išankstinio sutikimo.</p>	turėtų būti →	<p>Indėlininkas įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamojo įvykio dienos.</p> <p>Investuotojas įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamojo įvykio dienos tik tuo atveju, jeigu investuotojo vertybinius popierius ir (arba) pinigus draudėjas yra perleidęs arba panaudojęs be investuotojo valios (9 str. 1 d.).</p>	<p>Indėlininkas įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamojo įvykio dienos. Tačiau draudėjo interneto svetainėje nurodyta, kad klientas šią teisę įgyja tik tuo atveju, jeigu jo piniginės lėšas draudėjas panaudoja be kliento žinios ar sutikimo.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • KOKIO dydžio draudimo išmokos galite tikėtis? <p>_ 100 procentų įsipareigojimų Klientams iki 3.000 eurų atitinkančios sumos litais; _ 90 procentų įsipareigojimų Klientams nuo 3.000 eurų atitinkančios sumos litais iki 22.000 eurų atitinkančios sumos litais; _ 100 procentų indėlio iki 100 000 eurų atitinkančios sumos litais.</p>	teisingai →	<p>Draudimo išmokų indėlininkams ar investuotojams dydžiai:</p> <p>1) 100 proc. įsipareigojimų investuotojams iki 3 000 eurų atitinkančios sumos litais ir 90 proc. įsipareigojimų investuotojams nuo 3 000 eurų atitinkančios sumos litais iki 22 000 eurų atitinkančios sumos litais; 2) 100 proc. indėlio iki 100 000 eurų atitinkančios sumos litais (9 str. 3 d.)</p>	Pateikta teisinga informacija.
<ul style="list-style-type: none"> • KAS, KAIP ir per KIEK laiko išmoka draudimo išmokas? <p>Draudimo išmokos išmokamos iš Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondo lėšų.</p>	turėtų būti →	<p>Draudimo išmokos už indėlius ir bankų bei bankų filialų įsipareigojimus investuotojams mokamos iš Indėlių draudimo fondo, o už įmonių įsipareigojimus investuotojams – iš Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondo (23 str. 2 d.).</p>	<p>Draudimo išmokos už indėlius ir bankų įsipareigojimus investuotojams mokamos iš Indėlių draudimo fondo, tačiau draudėjas nurodo, kad jos mokamos iš Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondo lėšų.</p>
<p>Draudimo išmokos išmokamos per 3 mėnesius nuo draudėjui išskeltos bankroto bylos.</p>	turėtų būti →	<p>Draudimo išmokos indėlininkams išmokamos per 20 darbo dienų nuo draudžiamojo įvykio dienos. Draudimo išmokos investuotojams išmokamos per 3 mėnesius nuo draudžiamojo įvykio dienos (10 str. 1 d.)</p> <p>Draudžiamasis įvykis – bankroto bylos iškėlimas kredito unijai, bankui ar įmonei arba priežiūros institucijos sprendimo dėl poveikio priemonės taikymo ar investicinių paslaugų teikimo nutraukimo priėmimas, kai kredito unija, bankas ar banko filialas negali atsiskaityti su kreditoriais ar kai įmonė ar įmonės filialas yra nepajėgi (nepajėgus) įvykdyti įsipareigojimų investuotojams (2 str. 2 d.).</p>	<p>Draudimo išmokos indėlininkams išmokamos ne per 3 mėn., o per 20 darbo dienų nuo draudžiamojo įvykio dienos.</p> <p>Draudžiamasis įvykis – tai ne tik draudėjui išskelta bankroto byla, bet ir priežiūros institucijos sprendimas dėl poveikio priemonės taikymo ar investicinių paslaugų teikimo nutraukimo priėmimas.</p>
Draudėjo Nr. 2 interneto svetainėje pateiktas dokumentas apie indėlių draudimo tvarką			
<p>Draudimo išmokos investuotojams išmokamos per 3 mėnesius nuo draudžiamojo įvykio dienos.</p>	neišsamu →	<p>Investuotojas įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamojo įvykio dienos tik tuo atveju, jeigu investuotojo vertybinius popierius ir (arba) pinigus draudėjas yra perleidęs arba panaudojęs be investuotojo valios (9 str. 1 d.)</p>	<p>Nėra nurodyta, kad investuotojas įgyja teisę į draudimo išmoką tik tuomet, jeigu jo vertybinius popierius ir (arba) pinigus draudėjas yra perleidęs arba panaudojęs be investuotojo valios.</p>

Pažymime, kad VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“:

- 2013 m. gegužės mėn. tikrino draudėją Nr.1 ir nustatė, kad esami ir būsimi indėlininkai

nepakankamai tiksliai informuojami. Draudėjas 2013 m. rugpjūčio mėn. informavo VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, kad ėmėsi veiksmų informuotumui pagerinti. Tačiau, kaip matyti, ir po įmonės atlikto patikrinimo draudėjas nepakankamai išsamiai ir teisingai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą;

- 2013 m. rugsėjo mėn. tikrino draudėją Nr. 2, trūkumų dėl indėlininkų ir investuotojų informavimo nebuvo nustatyta. Tačiau iš pateikto pavyzdžio matyti, kad VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atliktas draudėjo patikrinimas neužtikrino, kad indėlininkų ir investuotojų informavimas būtų išsamus.

Atkreipiame dėmesį, kad VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ taryba už draudimo tvarkos pažeidimus gali įspėti draudėją apie draudimo nutraukimą. Jeigu draudėjas nepašalina draudimo tvarkos pažeidimų, įmonės tarybos sprendimu, suderintu su Lietuvos banku, draudėjui gali būti nutrauktas indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimas⁴². 2010–2013 m. nebuvo draudėjų įspėjimo ar draudimo nutraukimo atvejų dėl draudimo tvarkos pažeidimų, nes įmonės teigimu, nustatytus trūkumus draudėjai pašalina geranoriškai.

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ yra parengusi draudėjams rekomendacinio pobūdžio lankstinukus ir lipdukus (žr. 1 pav.).

1 pav. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ lipdukas ir lankstinukai



Šaltinis – Valstybės kontrolė, pagal VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ interneto puslapyje pateiktą informaciją

Nustatėme, kad ne visi draudėjai naudoja šias rekomendacinio pobūdžio priemones. Iš aplankyty 32-jų draudėjų įstaigų (18 bankų ir jų filialų, 7 kredito unijos ir 7 finansų maklerių ir valdymo įmonės), esančių Vilniaus mieste: 19 draudėjų klientų aptarnavimo vietose neturėjo nė vienos iš rekomenduotinių priemonių; 8 draudėjai – turėjo ne visas rekomenduotinas priemones; likę 5 draudėjai turėjo visas rekomenduotinas priemones.

Taip pat siekdami sužinoti, kokią informaciją draudėjų darbuotojai teikia indėlininkams ir investuotojams atlikome tyrimą, kurio metu kalbėjomės su **32-jų draudėjų įstaigų**, esančių Vilniaus mieste, darbuotojais. Pastebėjome, kad:

- 1 banko darbuotojas suteikė neteisingą informaciją apie **indėlių draudimą**;
- 12 bankų, jų filialų ir 3 finansų maklerių ir valdymo įmonių darbuotojų suteikta informacija apie **įsipareigojimų investuotojams draudimą** nebuvo teisinga ir išsami. Iš jų keturis draudėjus 2013 m. tikrino VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“: pas tris draudėjus trūkumai nustatyti nebuvo; pas vieną draudėją nustatyti indėlininkų ir investuotojų informavimo trūkumai;
- kai kurių draudėjų darbuotojų žinios apie **įsipareigojimų investuotojams draudimą** buvo itin menkos ir klaidinančios (žr. pavyzdį).

⁴² Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 14 str. 3 d.

Pavyzdys

Draudėjų darbuotojų suteikta informacija	Nustatyti trūkumai (pastebėjimai)
Banko darbuotojas paaiškino, kad „įsipareigojimų investuotojams draudimas, tai yra tai, kad bankas yra įsipareigojęs klientams, kad jiems bus grąžinta indėlių suma“.	Darbuotojas, suteikdamas informaciją apie įsipareigojimų investuotojams draudimą, paaiškino, kad klientui bus grąžinta kito draudimo, t. y. indėlių draudimo, suma.
Banko darbuotojas paaiškino, kad „Vyriausybės taupymo ląštai nedraudžiami, nes draudžia pati Vyriausybė, kad ląštus išpirks“.	Šie ląštai yra draudžiami įsipareigojimų investuotojams draudimu. Investuotojas tik tada įgyja teisę į draudimo išmoką, jeigu jo vertybinius popierius ir (arba) pinigus draudėjas yra perleidęs arba panaudojęs be investuotojo valios.

Audito metu pastebėti faktai rodo, kad teisingesnė ir išsamesnė informacija apie:

- indėlių draudimą buvo suteikta kredito unijose, o ne bankuose ir jų padaliniuose;
- įsipareigojimų investuotojams draudimą buvo suteikta finansų maklerių ir valdymo įmonėse, o ne bankuose ir jų padaliniuose.

Taigi, pasitaiko atvejų, kai draudėjai ne visuomet teisingai ir išsamiai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Tokia informavimo forma, kokia yra dabar:

- sudaro precedentą ginčui – draudėjui bus sunku įrodyti, kad indėlininkai ir investuotojai buvo informuoti aiškiai ir lengvai suprantamai, kaip reikalauja Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas. Kita vertus, indėlininkui ir investuotojui taip pat bus sunku įrodyti, kad draudėjo suteikta informacija buvo neaiški;
- gali turėti finansinių pasekmių – indėlininkai ir investuotojai dėl investavimo žinių stokos ir neišsamaus draudėjų informavimo gali priimti netinkamus sprendimus.

Indėlininkų ir investuotojų informavimo trūkumus gali lemti tai, kad nėra reglamentuota, kokiais būdais, forma ir priemonėmis draudėjai turi informuoti apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Tai, kad informacijos pateikimo klientui formai ir būdai nėra keliami jokie reikalavimai, buvo akcentuota ir Lietuvos apeliacinio teismo nutartyje, priimtoje svarstant ieškovo K. S. bylą dėl banko indėlio sertifikato sutarties pripažinimo negaliojančia⁴³. Kaip minėta, VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ yra parengę draudėjams rekomendacinio pobūdžio lankstinukus ir lipdukus. Tačiau turi būti ieškoma ir kitų, visiems indėlininkams ir investuotojams suprantamų informavimo būdų.

Atkreipiame dėmesį, kad pareiga informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme draudėjams nustatyta prieš dvylika metų. Tačiau Finansų ministerija, kaip VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija⁴⁴ ir kaip institucija, koordinuojanti indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo sistemos įgyvendinimą⁴⁵, visą šį laikotarpį nesiėmė priemonių, kad teisės aktuose būtų reglamentuota, kokiais būdais, priemonėmis ir forma draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Audito metu Finansų ministerija sutiko, kad indėlininkų

⁴³ Lietuvos apeliacinio teismo civilinė byla Nr. 2-1333/2013 (<http://www.eteismai.lt/byla/160575884705361/2-1333/2013>).

⁴⁴ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 16 str. 1 d.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-09-08 nutarimu Nr. 1088 (2010-10-13 nutarimo Nr. 1453 redakcija su vėlesniu pakeitimu), 8.2.2. p.

ir investuotojų informavimo išsamesnės tvarkos nustatymas prisidėtų prie vartotojų apsaugos gerinimo⁴⁶.

Pažymime, kad šiuo metu Europos Sąjungos lygmeniu vyksta svarstymai dėl indėlių garantijų sistemų direktyvos⁴⁷ ir investuotojų kompensavimo sistemų direktyvos⁴⁸ pakeitimų ir yra siūlomi detalesni informavimo būdai (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Pasiūlymai dėl indėlių garantijų sistemų direktyvos

- informacija būsimiems indėlininkams pateikiama lengvai suprantama forma prieš sudarant sutartį dėl indėlio priėmimo ir būsimi indėlininkai ją pasirašo;
- informacija esamiems indėlininkams pateikiama jų sąskaitų išrašuose. Šią informaciją sudaro patvirtinimas, kad indėliai yra tinkami pagal 2 straipsnio 1 dalį ir 4 straipsnį. Taip pat gali būti nurodyta atsakingos indėlių garantijų sistemos svetainė.

Tam, kad indėlininkų ir investuotojų informavimas būtų kuo aiškesnis ir išsamesnis, tikslinga nustatyti reikalavimus draudėjams, nurodant kokiais būdais, forma ir priemonėmis indėlininkai ir investuotojai turėtų būti informuojami apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Vienas iš direktyvų pakeitimų projekte siūlomų informavimo būdų – informacijos teikimas pasirašytinai – galėtų būti taikomas ir Lietuvoje.

2. NEPAKANKAMAI OBJEKTIVOS VĮ „INDĖLIŲ IR INVESTICIJŲ DRAUDIMAS“ ATLIEKAMŲ DRAUDĖJŲ PATIKRINIMŲ IŠVADOS

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus įsakymu yra patvirtintos Draudėjų patikrinimų taisyklės⁴⁹, kurios yra privalomos šios įmonės darbuotojams. Taisyklės nustato, ką privalo vertinti darbuotojai, tikrindami, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą:

- išsiaiškinti, kokiais būdais ir priemonėmis draudėjas informuoja savo esamus ir būsimus indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir (ar) investicijų draudimo sistemą;
- nustatyti, ar draudėjas naudoja informacinę medžiagą (lankstinukus, informacines lentas ar kitą informacinę medžiagą), ir įvertinti informacinės medžiagos turinį;
- įvertinti draudėjo darbuotojų žinių apie indėlių ir (ar) investicijų draudimo sistemą lygį, naudodamas klausimyną, kurį sudaro 10–20 klausimų;
- nustatyti, ar draudėjas vadovaujasi įmonės rekomendacijomis dėl indėlininkų ir investuotojų informavimo apie indėlių ir (ar) investicijų draudimo sistemą, ar draudėjas naudoja įmonės suteiktą informacinę medžiagą.

Tačiau nėra reglamentuota, kokiais būdais, forma ir priemonėmis draudėjai turi informuoti

⁴⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014-01-29 raštas Nr. ((7.62-02)-05K-1401472)-6K-1400847 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veikla“ projekto“.

⁴⁷ Europos Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos .../.../ES dėl indėlių garantijų sistemų (nauja redakcija) Nr. KOM (2010) 368 galutinis (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0368:FIN:LT:PDF>).

⁴⁸ Europos Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos iš dalies keičiančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų Nr. KOM (2010) 371 galutinis (http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/isd/dir-97-9/proposal-modification_lt.pdf).

⁴⁹ Patvirtintos VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus 2013-07-16 įsakymu Nr. V-72.

indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Draudėjų patikrinimų taisyklės yra abstrakčios, nedetalizuota, kada ir kokie informavimo būdai ir priemonės yra laikomi tinkamais, kad VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ darbuotojai, atlikę patikrinimą, galėtų konstatuoti, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą.

Per 2010–2013 metų 10 mėnesių VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ 52 kartus tikrino, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Iš jų 21 patikrinimo metu (40 proc.) buvo nustatyti neatitikimai dėl to, kad:

- draudėjų interneto svetainėse nėra informacijos apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą;
- draudėjų darbuotojai nepakankamai informavo apie draudimo sąlygas, draudimo sumą, draudimo objektą ir atvejus, kai indėliai ir įsipareigojimai investuotojams nėra draudžiami.

Audito metu įvertinę, kaip draudėjai informuoja apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą, nustatėme trūkumų, kaip minėta, ir tų draudėjų įstaigose, kurias ši įmonė tikrino 2013 metais (1 skyrius).

Išanalizavę 2010–2013 metų 10 mėnesių VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ draudėjų patikrinimų aktus (ataskaitas), nustatėme, kad draudėjų patikrinimų praktika yra skirtinga:

- vieni draudėjų įstaigose tikrinama, ar klientų aptarnavimo vietose yra įmonės parengti rekomenduojami lankstinukai, lipdukai, kokia informacija teikiama interneto svetainėse;
- kitų draudėjų įstaigose taip pat tikrinama, kokia informacija apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą teikiama sutartyse su indėlininkais ir investuotojais.

Skirtingą patikrinimų praktiką patvirtina pateikiami pavyzdžiai.

Pavyzdys

- Gyventojų ir smulkaus verslo kredito unijoje 2013 m. tikrinta, ar klientų aptarnavimo vietose yra lankstinukų, lipdukų, kokia informacija teikiama interneto svetainėje;
- Alytaus kredito unijoje 2013 m. tikrinta, ar klientų aptarnavimo vietose yra lankstinukų, lipdukų, kokia informacija teikiama interneto svetainėje, taip pat analizuotos su klientais sudaromos sutartys;
- kredito unijoje „Laikinosios sostinės kreditas“ 2012 m. tikrinta, ar klientų aptarnavimo vietose yra lankstinukų ir lipdukų;
- AB banke „Finasta“ 2012 m. tikrinta, kokia informacija teikiama interneto svetainėje, taip pat analizuotos su klientais sudaromos sutartys.

Atlikdami patikrinimus VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ darbuotojai vertinto skirtingus informavimo apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą būdus ir priemones. Tačiau draudėjų patikrinimų ataskaitose konstatuota, kad visais pavyzdyje nurodytais atvejais draudėjai aiškiai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Taigi patikrinimų išvados gali turėti subjektyvumo požymių, nes Draudėjų patikrinimų taisyklėse nėra nustatyta, kokios informavimo priemonės turi būti tikrinamos ir kaip jos turi būti vertinamos. Tokia tikrinimų praktika neužtikrina, kad kiekvienas indėlininkas ir investuotojas būtų informuojamas apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą.

Atkreipiame dėmesį, kad VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ nuo 2013 m. II ketvirčio pradėjo vykdyti draudėjų mokymus, kurių metu apmokyti 174 tiesiogiai su indėlininkais bendraujantys atstovai iš 51 kredito unijos. Tačiau kol nebus reglamentuota, kokiais būdais, forma ir priemonėmis draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus ir kokius informavimo būdus

ir priemonės turi tikrinti VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atlikdama draudėjų patikrinimus, esminių pokyčių gali neįvykti.

6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Romualda Masiulionienė

6-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Aurita Buragienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos: Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui; Lietuvos Respublikos finansų ministerijai; VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“.

Auditas atliktas, vykdant 2013-07-30 pavedimą Nr. P-60-9-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Aurita Buragienė (grupės vadovė)

Nomeda Poteliūnienė

Birutė Perlė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veikla“
1 priedas

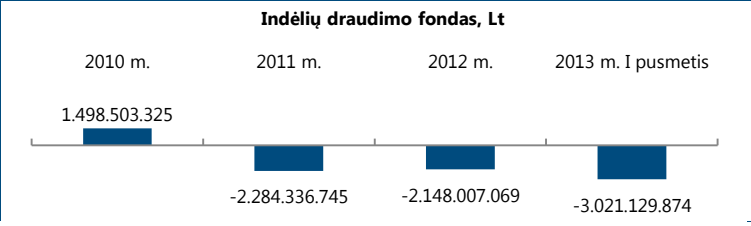
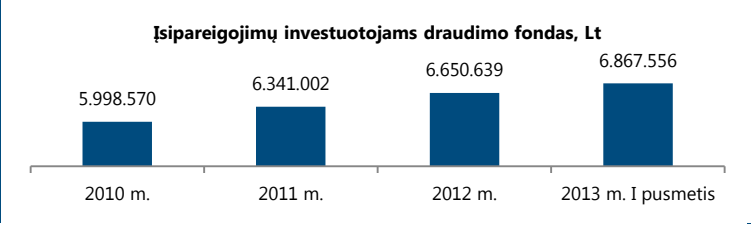
Audito metodai ir procedūros

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai, procedūros ir informacijos šaltiniai:

- dokumentų peržiūra:
 - nagrinėjome su audito objektu susijusius teisės aktus ir straipsnius;
 - vertinome VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veiklos ataskaitas, draudėjų patikrinimų aktus (ataskaitas) ir kitus dokumentus;
 - analizavome teismų sprendimus ir nutartis, susijusias su indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimu;
 - taikydami analitines procedūras analizavome ir vertinome informaciją, gautą iš Finansų ministerijos ir VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“;
 - analizavome Europos Komisijos pasiūlymus dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų dėl indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemų pakeitimų;
 - susipažinome su Europos Sąjungos šalių praktika dėl indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemų;
- pokalbiai ir interviu su:
 - VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ darbuotojais;
 - Finansų ministerijos darbuotojais;
 - Lietuvos banko atstovais;
 - Lietuvos bankų asociacijos atstovais.
- situacijos analizė:
 - analizavome 21 draudėjo (iš 102) interneto svetainėje pateiktą informaciją, norėdami sužinoti, kokia informacija teikiama indėlininkams ir investuotojams apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą;
 - lankėmės 32 (iš 117) draudėjų įstaigose, esančiose Vilniaus mieste, siekdami nustatyti, kaip indėlininkai ir investuotojai informuojami apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą. Tikrinimui pasirinkti:
 - ✓ 18 (iš 84) bankų ir jų filialų (skyrių);
 - ✓ 7 (iš 12) kredito unijos;
 - ✓ 7 (iš 21) finansų maklerio ir valdymo įmonės.

Valstybinio audito ataskaitos
„VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veikla“
2 priedas

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pavestos funkcijos ir audito rezultatai

Funkcija (pavesta nuo)	Audito rezultatai																														
<p>1) kaupia Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka pinigus Indėlių draudimo fonde ir Įsipareigojimų investuotojams draudimo fonde (1996-01-05);</p>	<p>Draudėjai per 2010–2013 m. I pusmetį sumokėjo 605 mln. Lt draudimo įmokų.</p> <p>Draudimo įmokos 2010–2013 m. I pusmetį, Lt</p> <table border="1" data-bbox="699 539 1453 640"> <thead> <tr> <th>Draudimo įmokos</th> <th>2010 m.</th> <th>2011 m.</th> <th>2012 m.</th> <th>2013 m. I pusmetis</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Iš viso</td> <td>166.533.568</td> <td>175.017.399</td> <td>174.891.613</td> <td>88.106.210</td> </tr> </tbody> </table> <p>2013-06-30 Indėlių draudimo fondo deficitas sudarė (-)3 021 mln. Lt, Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondo dydis 6,87 mln. Lt.</p> <p>Indėlių draudimo fondas, Lt</p>  <p>Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondas, Lt</p> 	Draudimo įmokos	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m. I pusmetis	Iš viso	166.533.568	175.017.399	174.891.613	88.106.210																				
Draudimo įmokos	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m. I pusmetis																											
Iš viso	166.533.568	175.017.399	174.891.613	88.106.210																											
<p>2) apskaičiuoja ir išmoka draudėjų indėlininkams ir investuotojams draudimo išmokas (1996-01-05);</p>	<p>Per 2011–2013 m. 6 mėn. įvyko 5 draudžiamieji įvykiai ir 592,17 tūkst. indėlininkų išmokėta 4 996,08 mln. Lt.</p> <p>Duomenys apie draudžiamuosius įvykius</p> <table border="1" data-bbox="699 1267 1453 1630"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Licencija panaikinta</th> <th rowspan="2">Draudėjo pavadinimas</th> <th colspan="2">2013-07-31</th> </tr> <tr> <th>Indėlininkų skaičius</th> <th>Draudimo išmokos suma, mln. Lt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2013-05-09</td> <td>Kredito unija „Laikinosios sostinės kreditas“</td> <td>618</td> <td>23,04</td> </tr> <tr> <td>2013-02-18</td> <td>AB Ūkio bankas</td> <td>210 000</td> <td>799,16*</td> </tr> <tr> <td>2013-01-24</td> <td>Nacionalinė kredito unija</td> <td>3 068</td> <td>115,19</td> </tr> <tr> <td>2013-01-24</td> <td>Kredito unija „Švyturio taupomoji kasa“</td> <td>482</td> <td>17,08</td> </tr> <tr> <td>2011-11-24</td> <td>AB bankas „Snoras“</td> <td>378 000</td> <td>4 041,61**</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Iš viso:</td> <td>592 168</td> <td>4 996,08</td> </tr> </tbody> </table> <p>*VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ dalyvavo AB Ūkio banko turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų finansavime, todėl nemokėjo nustatyto dydžio draudimo išmokų konkrečioms šio banko klientams, o perdavė lėšas AB Šiaulių bankui. Tai, pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 12¹ straipsnį, prilyginama draudimo išmokų AB Ūkio banko indėlininkams išmokėjimui.</p> <p>**Į šią sumą įskaičiuotos valiutos konvertavimo išlaidos – 193 tūkst. Lt.</p> <p>Draudimo sumoms išmokėti Vyriausybė suteikė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ paskolas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2011-12-07 nutarimu Nr. 1418 suteikta iki 3 265 mln. Lt paskola (iki 2017-12-01) už 0 procentų metinę palūkanų normą; ▪ 2013-02-20 nutarimu Nr. 153 suteikta iki 800 mln. Lt paskola (iki 2019-02-01) už 2,801 proc. metinę palūkanų normą VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ dalyvavimui akcinės bendrovės Ūkio banko turto, teisių, sandorių ir 	Licencija panaikinta	Draudėjo pavadinimas	2013-07-31		Indėlininkų skaičius	Draudimo išmokos suma, mln. Lt	2013-05-09	Kredito unija „Laikinosios sostinės kreditas“	618	23,04	2013-02-18	AB Ūkio bankas	210 000	799,16*	2013-01-24	Nacionalinė kredito unija	3 068	115,19	2013-01-24	Kredito unija „Švyturio taupomoji kasa“	482	17,08	2011-11-24	AB bankas „Snoras“	378 000	4 041,61**	Iš viso:		592 168	4 996,08
Licencija panaikinta	Draudėjo pavadinimas			2013-07-31																											
		Indėlininkų skaičius	Draudimo išmokos suma, mln. Lt																												
2013-05-09	Kredito unija „Laikinosios sostinės kreditas“	618	23,04																												
2013-02-18	AB Ūkio bankas	210 000	799,16*																												
2013-01-24	Nacionalinė kredito unija	3 068	115,19																												
2013-01-24	Kredito unija „Švyturio taupomoji kasa“	482	17,08																												
2011-11-24	AB bankas „Snoras“	378 000	4 041,61**																												
Iš viso:		592 168	4 996,08																												

Funkcija (pavesta nuo)	Audito rezultatai																																										
	<p>įsipareigojimų perdavimo finansavime;</p> <ul style="list-style-type: none"> 2013-05-22 nutarimu Nr. 457 suteikta iki 23,29 mln. Lt (iki 2013-07-31) už 0 proc. metinę palūkanų normą. Paskola yra gražinta. <p>Duomenys apie faktiškai gautas / gražintas lėšų sumas, mln. Lt</p> <table border="1" data-bbox="711 327 1455 421"> <thead> <tr> <th></th> <th>2011 m.</th> <th>2012 m.</th> <th>2013-06-30</th> <th>Iš viso</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gauta paskola</td> <td>3 059</td> <td>0</td> <td>46,8</td> <td>3 105,8</td> </tr> <tr> <td>Gražinta paskola</td> <td>80,3</td> <td>727,4</td> <td>61,7</td> <td>869,4</td> </tr> </tbody> </table>							2011 m.	2012 m.	2013-06-30	Iš viso	Gauta paskola	3 059	0	46,8	3 105,8	Gražinta paskola	80,3	727,4	61,7	869,4																						
	2011 m.	2012 m.	2013-06-30	Iš viso																																							
Gauta paskola	3 059	0	46,8	3 105,8																																							
Gražinta paskola	80,3	727,4	61,7	869,4																																							
3) įvertina užsienio valstybių, kurių bankai ar įmonės steigia filialus Lietuvos Respublikoje, indėlių ar įsipareigojimų investuotojams draudimo (kompensavimo) arba kitokio saugumo užtikrinimo sąlygas (2001-03-16);	Šiuo metu funkcijos vykdymo poreikio nėra. Funkcija bus vykdoma tada, kai Lietuvoje bus steigiamas ne Europos Sąjungos valstybės narės banko filialas.																																										
4) tikrina, ar draudėjai nepažeidžia Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatytos draudimo tvarkos (1996-01-05);	<p>VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atliktų patikrinimų skaičius pagal sritis 2010–2013 m. 10 mėn.</p> <table border="1" data-bbox="695 714 1455 1037"> <thead> <tr> <th>Metai</th> <th>Patikrinta draudėjų (% nuo visų draudėjų skaičiaus)</th> <th>Atlikta patikrinimų</th> <th rowspan="5">Iš jų:</th> <th>Pasirengimas draudimo išmokų apskaičiavimui</th> <th>Draudimo įmokų apskaičiavimas</th> <th>Indėlininkų informavimas</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>8 (8%)</td> <td>11</td> <td>7</td> <td>6</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>8 (8%)</td> <td>12</td> <td>7</td> <td>1</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>15 (14%)</td> <td>15</td> <td>0</td> <td>2</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td>2013 m. 10 mėn.</td> <td>25 (25%)</td> <td>31</td> <td>25</td> <td>31</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>Iš viso</td> <td>56</td> <td>70*</td> <td>39</td> <td>40</td> <td>52</td> </tr> </tbody> </table> <p>* 70 patikrinimų metu buvo tikrinti 56 draudėjai. Pasitaikė atvejų, kai buvo rašomi atskiri tikrinimo aktai (pagal sritis) arba buvo nustatyti trūkumai, todėl pakartotinai atlikti patikrinimai pas tuos pačius draudėjus. Vieno patikrinimo metu buvo tikrinta viena ar kelios sritys.</p> <p>Tikrinama, ar draudėjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> teisingai nustatė draudimo objektą, draudimo įmokų apskaičiavimo bazę, teisingai apskaičiavo draudimo įmoką ir laiku ją sumokėjo. Tikrinamos visos draudėjų teikiamos ataskaitos (mėnesinės, ketvirtinės). Per 2010–2012 m. patikrinta 4 921 draudėjų ataskaita, užfiksuotos 89 klaidingos ataskaitos, kurios buvo ištaisytos. Pagrindinės klaidų priežastys – duomenų apvalinimo, galutinio sumavimo ir techninės. Taip pat atliekami patikrinimai draudėjų buvimo vietose. Per 2010–2013 m. I pusmetį: <ul style="list-style-type: none"> 1 draudėjui apskaičiuota 10 000 Lt draudimo įmokos permoka; 4 draudėjai laiku nesumokėjo 3 240 Lt draudimo įmokų; 27 draudėjams apskaičiuota 1 498 Lt delspinigių. Faktiškai vienas draudėjas sumokėjo 1 451 Lt, likę 26 nemokėjo, nes apskaičiuotos sumos neviršijo 20 Lt (jos siekė nuo 0,04 Lt iki 11,7 Lt). yra pasirengę pateikti įmonei duomenis, reikalingus draudimo išmokoms apskaičiuoti. Per 2010–2013 m. 10 mėn. buvo atlikti 39 tokie patikrinimai, iš jų 20-yje (54 proc.) buvo nustatyti trūkumai. Pavyzdžiui, nurodant sumą, litai nuo centų atskiriami ne tašku, o kableliu; advokatai priskiriami prie juridinių asmenų, tačiau jie turėtų būti priskirti prie indėlininkų fizinių asmenų ir kt. tinkamai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą (ataskaitos 1 ir 2 skyriai). Nuo 2013 m. draudėjų patikrinimai jų buvimo vietose atliekami pagal visas šias sritis. Iki to laiko buvo tikrinama viena ar kelios sritys. <p>Pastaba: VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atliekamus draudėjų patikrinimus dėl indėlininkų ir investuotojų informavimo priskiria⁵⁰ Indėlių ir įsipareigojimų</p>						Metai	Patikrinta draudėjų (% nuo visų draudėjų skaičiaus)	Atlikta patikrinimų	Iš jų:	Pasirengimas draudimo išmokų apskaičiavimui	Draudimo įmokų apskaičiavimas	Indėlininkų informavimas	2010	8 (8%)	11	7	6	5	2011	8 (8%)	12	7	1	4	2012	15 (14%)	15	0	2	13	2013 m. 10 mėn.	25 (25%)	31	25	31	30	Iš viso	56	70*	39	40	52
Metai	Patikrinta draudėjų (% nuo visų draudėjų skaičiaus)	Atlikta patikrinimų	Iš jų:	Pasirengimas draudimo išmokų apskaičiavimui	Draudimo įmokų apskaičiavimas	Indėlininkų informavimas																																					
2010	8 (8%)	11		7	6	5																																					
2011	8 (8%)	12		7	1	4																																					
2012	15 (14%)	15		0	2	13																																					
2013 m. 10 mėn.	25 (25%)	31		25	31	30																																					
Iš viso	56	70*	39	40	52																																						

⁵⁰ VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus 2013-07-16 įsakymas Nr. V-72 „Dėl draudėjų patikrinimų taisyklių patvirtinimo“.

Funkcija (pavesta nuo)	Audito rezultatai
	investuotojams draudimo įstatymo 18 str. 4 punktui. Finansų ministerijos nuomone ⁵¹ , ši funkcija priskirtina minėto įstatymo 18 str. 8 punktui. Mūsų nuomone, svarbu, kad būtų užtikrintas šios funkcijos vykdymas.
5) vertina draudimo įmonės riziką (1999-07-28);	Kasmet rengiama bendroji rizikos valdymo ataskaita ir teikiama Finansų ministerijai.
6) investuoja administruojamus fondus ir draudimo įmonės nuosavo kapitalo lėšas į draudimo įmonės tarybos nustatytų valstybių vyriausybių ir centrinių bankų vertybinius popierius ir indėlius Lietuvos banke (2005-02-08);	Funkcija šiuo metu nevykdoma, nes visos gautos draudėjų įmokos skiriamos paskoloms padengti. Vyriausybei likusi skola 2013-06-30 sudarė 2 236 mln. Lt. Įmonės įsigytų Lietuvos Respublikos obligacijų balansinė vertė 2013-06-30 sudarė 41,15 mln. Lt, jų išpirkimo terminas 2016-02-10.
7) reguliariai atlieka draudimo įmonės pasirengimo atlikti jai Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo ir draudimo įmonės įstatuose nurodytas funkcijas patikrinimus (2009-08-04);	Pavestos funkcijos atitinka įmonės strateginius tikslus, uždavinius ir priemones. Rengiamos pusmečio ir metinės įmonės veiklos ataskaitos, kuriose nurodoma, ar įmonės strateginiai tikslai ir uždaviniai buvo pasiekti.
8) atlieka kitas Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme bei draudimo įmonės įstatuose nurodytas funkcijas, susijusias su šio įstatymo įgyvendinimu ir draudimo įmonės veiklos užtikrinimu (1996-01-05).	Nuo 2013 m. II ketvirčio vykdomi draudėjų mokymai. Per šį laikotarpį buvo apmokyti 174 tiesiogiai su indėlininkais bendraujantys atstovai iš 51 kredito unijos. Rengiamos įvairaus pobūdžio ataskaitos ir teikiamos Finansų ministerijai, Lietuvos bankui ir kt.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą ir audito rezultatus.

⁵¹ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014-02-05 raštas Nr. ((7.62-02)-05K-1401472)-6K-1401119 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veikla“ projekto“.

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pajamų–sąnaudų analizė

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pajamų ir sąnaudų sąmatą tvirtina įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija – Finansų ministerija.

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pajamas sudaro:

- pajamos iš įmonės kapitalo investavimo. Šios pajamos 2010 m. sudarė 61 proc., 2011 m. – 59 proc., 2012 m. – 46 proc., 2013 m. I pusmetį – 30 proc. visų pajamų;
- atlyginimas už administruojamų fondų administravimą, t. y. lėšos iš draudėjų mokamų draudimo įmokų. Šios pajamos 2010 m. sudarė 39 proc., 2011 m. – 41 proc., 2012 m. – 54 proc., 2013 m. I pusmetį – 70 proc. visų pajamų.

Įmonės pajamos 2010 m. sudarė 2 552 tūkst. Lt, o 2011 m., lyginant su 2010 m., jos sumažėjo 10 proc.; 2012 m., lyginant su praėjusiais metais, šios pajamos padidėjo 16 proc. ir sudarė 2 731 tūkst. Lt, o 2013 m. I pusmetį jos sudarė 1 841 tūkst. Lt (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pajamų–sąnaudų pasiskirstymas 2010–2013 m. I pusmetį, Lt

	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m. I pusmetis
PAJAMOS:	2 552 532	2 286 231	2 731 348	1 841 033
1. Pajamos iš įmonės kapitalo lėšų investavimo	1 562 512	1 357 174	1 261 308	550 858
2. Atlyginimas už administruojamų fondų administravimą	990 020	929 057	1 470 040	1 290 175
SĄNAUDOS:	1 010 806	948 716	1 486 704	1 305 772
1. Įmonės nuosavo kapitalo investavimo sąnaudos	5 299	4 172	1 177	110
2. Fondų administravimo sąnaudos	990 020	929 057	1 470 040	1 290 175
2.1. Investavimo sąnaudos	179 509	158 529	13 576	254
2.2. Įmonės personalo išlaikymo sąnaudos	662 011	629 477	854 918	729 853
2.3. Administracinės ir turto naudojimo sąnaudos	126 270	125 872	591 942	542 988
2.4. Turto nusidėvėjimas ir amortizacija	22 230	15 179	9 604	17 080
3. Mokestis už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise	15 487	15 487	15 487	15 487

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ finansinių ataskaitų rinkinius

Kaip matyti, dalis VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ sąnaudų dengiama iš draudėjų mokamų draudimo įmokų. Šios sąnaudos 2011 m., lyginant su 2010 m., sumažėjo 6 proc., 2012 m., lyginant su praėjusiais metais, jos padidėjo 36 proc. ir sudarė 1 487 tūkst. Lt, o per 2013 m. I pusmetį šios sąnaudos beveik pasiekė 2012 m. sumą ir sudarė 1 306 tūkst. Lt.

Pažymėtina, kad 2012 m. didžiausia (97 proc.) sąnaudų dalis teko:

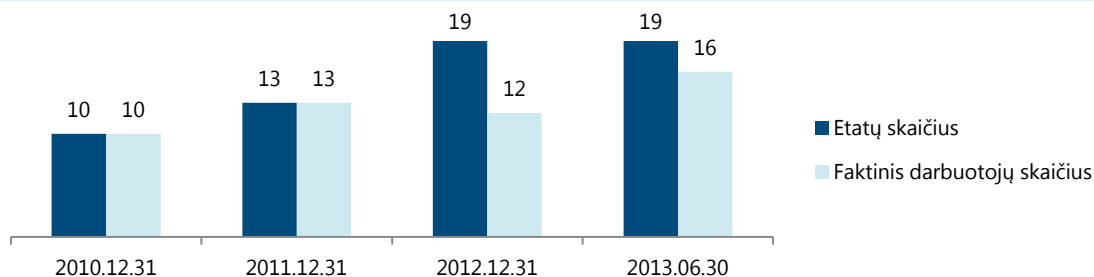
- 57 proc. įmonės personalo išlaikymo sąnaudoms, t. y. atlyginimams, įmokoms „Sodrai“, Garantiniam fondui ir kt.;
- 40 proc. administracinėms ir turto naudojimo sąnaudoms, t. y. telefoniniams ryšiams, komandiruočių, juridinėms paslaugoms ir kt.

Audito metu plačiau vertinome šių sąnaudų pokyčius.

Įmonės personalo išlaikymo sąnaudos 2010 m. sudarė 662 tūkst. Lt, per 2011 m., lyginant su 2010 m., jos sumažėjo 5 proc., 2012 m., lyginant su praėjusiais metais, šios sąnaudos padidėjo 26 proc. ir sudarė 855 tūkst. Lt, o per 2013 m. I pusmetį jos beveik pasiekė 2012 m. sumą ir sudarė 730 tūkst. Lt. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ planuoja, kad 2014 m. šios sąnaudos taip pat didės ir sudarys 1 495 tūkst. Lt. Sąnaudų pokyčius per 2010–2013 m. I pusmetį lėmė:

- darbuotojų skaičiaus pokytis: 2010 m. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ etatų ir faktiškai dirbančių darbuotojų buvo 10, 2011 m. – 13, faktinis darbuotojų skaičius 2012 m. sumažėjo iki dvylikos, 2013 m. birželio 30 d. etatų skaičius – 19, faktinis dirbančių darbuotojų skaičius – 16 (žr. 1 pav.);

1 pav. Darbuotojų skaičiaus pokytis 2010–2013 m. I pusmetį



Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veiklos ataskaitų duomenis

- vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio pokyčiai: administracijos ir kitų darbuotojų vidutinis mėnesinis darbo užmokestis 2010 m. sudarė 4,4 tūkst. Lt, 2011 m. sumažėjo 7 proc., 2012 m. padidėjo 8 proc. ir siekė 4,5 tūkst. Lt, 2013 m. I pusmetį padidėjo 22 proc. ir sudarė 5,7 tūkst. Lt (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio kitimas 2010–2013 m. I pusmetį

Pareigybės	2010 m., Lt	2011 m., Lt	2012 m., Lt	2013 m. I pusmetis, Lt
Administracijos ir kitų darbuotojų	4 425	4 115	4 469	5 713
Administracijos (direktoriaus, direktoriaus pavaduotojo, vyr. buhalterio)	6 667	6 003	7 331	9 121
Kitų darbuotojų	3 432	3 287	3 512	4 183

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atitinkamų metų veiklos ataskaitas

Finansų ministras nustato direktoriaus mėnesinės algos pastoviosios dalies ir kintamosios dalies dydžius⁵². VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus pavaduotojo, vyriausiojo buhalterio ir kitų darbuotojų darbo užmokestį nustato direktorius. Nuo 2010 m. I ketvirčio iki 2012 m. III ketvirčio direktoriaus, direktoriaus pavaduotojo ir vyriausiojo buhalterio mėnesinė kintamoji dalis buvo nuo 10 iki 50 proc., nuo 2012 m. III ketvirčio iki 2013 m. IV ketvirčio – 90 proc.

- 2012 m. finansų ministro įsakymu patvirtinta nauja įmonės organizacinė struktūra⁵³ – pereita nuo linijinio prie funkcinio organizacinės struktūros tipo, įsteigti keturi skyriai taip pat įsteigti ir šių skyrių vadovų etatai;

⁵² Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-08-23 nutarimu Nr. 1341 „Dėl valstybės įmonių ir valstybės kontroliuojamų akcinių bendrovių, uždarytųjų akcinių bendrovių vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterių darbo apmokėjimo“ (2009-10-14 nutarimo Nr. 1318 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

⁵³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012-11-23 įsakymas Nr. 1K-391 „Dėl Finansų ministro 2012 m. balandžio 23 d. įsakymo NR. 1K-152 „Dėl valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ struktūros patvirtinimo“ pakeitimo“.

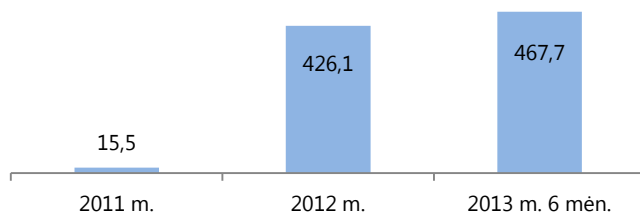
- išmokėtos išaitinės išmokos penkiems atleistiems darbuotojams – per 2013 m. I pusmetį išmokėta 137,3 tūkst. Lt.

Pažymime, kad nors per 2010–2013 m. I pusmetį (išskyrus 2011 m.) VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ etatų, faktiškai dirbančių darbuotojų skaičius ir vidutinis darbo užmokestis didėjo, tačiau Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme ir įmonės nuostatuose šiuo laikotarpiu naujų funkcijų įmonei nebuvo numatyta.

Administracinės ir turto naudojimo sąnaudos 2010 m. sudarė 126 tūkst. Lt, 2011 m., lyginant su 2010 m., jos nežymiai mažėjo (398 Lt), 2012 m., lyginant su praėjusiais metais, šios sąnaudos padidėjo 79 proc., per 2013 m. I pusmetį jos beveik pasiekė 2012 m. sumą ir sudarė 543 tūkst. Lt. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ planuoja, kad 2014 m. šios sąnaudos dar labiau didės ir sudarys 1 503 tūkst. Lt.

Didžioji dalis (2012 m. 72 proc., 2013 m. – 86 proc.) šių sąnaudų buvo skirta teisinėms paslaugoms pirkti (procesiniams dokumentams rengti, atstovauti teismuose ir kt.). VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ teisines paslaugas perka viešųjų pirkimų būdu.

2 pav. Išlaidos teisinėms paslaugoms 2011–2013 m. I pusmetį, tūkst. Lt



Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pateiktus duomenis

Kaip matyti 2 pav., 2011 m. išlaidos teisinėms paslaugoms sudarė 15,5 tūkst. Lt, 2012 m., lyginant su 2011 m., jos padidėjo beveik 28 kartus ir sudarė 426,1 tūkst. Lt, o 2013 m. I pusmetį šios išlaidos viršijo 2012 m. sumą ir sudarė 467,7 tūkst. Lt. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ planuoja, kad 2014 m. išlaidos teisinėms paslaugoms dar labiau didės – iki 1 116 tūkst. Lt.

Išlaidų teisinėms paslaugoms didėjimą lemia tai, kad po AB banko „Snoras“ bankroto dalis indėlininkų ir investuotojų kreipėsi į teismus dėl obligacijų pasirašymo, indėlių sertifikatų įsigijimo sutarčių pripažinimo negaliojančiomis. Tokių bylų skaičius 2012 m. siekė 93, 2013 m. – 366.

Valstybinio audito ataskaitos
 „VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veikla“
 4 priedas

Valstybinio audito ataskaitoje „VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veikla“
 pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Inicijuoti Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo papildymą, numatant, kokiais būdais, priemonėmis ir forma (pavyzdžiui, kokia informacija pateikiama pasirašytinai, kokia teikiama draudėjų interneto svetainėse ir kt.) draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą.	Finansų ministerija	Parengtas Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas.	2016-02-01
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <p>Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento Finansinių paslaugų skyriaus vyriausioji specialistė Egidija Adlienė, tel. (8 5) 2390 134, el. paštas e.adliene@finmin.lt</p>				
1.	Priėmus Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo papildymą, pakeisti VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus įsakymu patvirtintas Draudėjų patikrinimų taisyklės, jose nurodant, kokius informavimo būdus ir priemones tikrina įmonės darbuotojai atlikdami draudėjų patikrinimus.	VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“	Priėmus Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo papildymą bus pakeistos VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus įsakymu patvirtintos Draudėjų patikrinimų taisyklės, jose nurodant, kokius informavimo būdus ir priemones tikrina įmonės darbuotojai atlikdami draudėjų patikrinimus.	Per 30 darbo dienų nuo pataisų įsigaliojimo.
2.	Įvertinus ataskaitos 1 skyriuje pateiktą informaciją apie draudėjus, kurie neteisingai ir neišsamiai informavo apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą, atlikti šių draudėjų patikrinimus.	VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“	Pagal pateiktą informaciją atlikti draudėjų patikrinimus. Iš Valstybės kontrolės gavus informaciją per 5 darbo dienas įvertinti galimų patikrinimų skaičių ir apimtis ir suderinus su 2014 m. planiniais tikrinimais parengti specialų tikrinimų planą ir jį pateikti Valstybės kontrolei. Pagal parengtą specialų tikrinimų planą atlikti patikrinimus.	2015-02-28

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <p>VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ Draudėjų patikrinimo skyriaus vadovas Robertas Kvietkovskis (8 5) 2135 657, el. paštas robertas.kvietkovskis@idf.lt</p>				